

Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2015-2020 Bijlage Regioplan Veenweiden

A. Visser

D. Keuper

A. Guldemond

m.m.v. W. van den Assem en M. Huber, Faunabeheer-
eenheid Zuid-Holland

Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2015-2020

Bijlage Regioplan Veenweiden

Abstract: In deze bijlage wordt het regioplan Veenweiden besproken.

Auteurs: A. Visser, D. Keuper en A. Guldemond
m.m.v. W. van den Assem en M. Huber, Faunabeheereenheid Zuid-Holland

Omslag foto's: Theo van Lent

© mei 2015 CLM, publicatienummer CLM-877

CLM Onderzoek en Advies

Postbus:

Postbus 62
4100 AB Culemborg

Bezoekadres:

Gutenbergweg 1
4104 BA Culemborg

T 0345 570 700

F 0345 470 799

www.clm.nl

Inhoud

1 Inleiding	3
1.1 Landschappen en beherende organisaties	3
2 Populatieontwikkeling	7
2.1 Standganzen	7
2.1.1 Populatie in 2013	7
2.1.2 Populatieontwikkeling standganzen	9
2.2 Overwinterende ganzen	10
2.2.1 Populatie in 2012/2013	10
2.2.2 Populatieontwikkeling overwinterende ganzen	11
3 Schade aan belangen	13
3.1 Schade aan gewassen	13
3.2 Schade aan natuur	16
3.3 Overige schade	17
4 Uitgevoerd beheer	18
4.1 Afschot	18
4.1.1 Grauwe gans, brandgans en kolgans	18
4.1.2 Canadese gans en onbeschermden soorten	20
4.1.3 Effectiviteit afschot	21
4.2 Nestbehandeling	21
4.2.1 Effectiviteit nestbehandeling	22
4.3 Locatie-specifieke maatregelen	22
5 Doelen	24
5.1 Uitgangspunten	24
5.2 Populatie- en schadeontwikkeling	24
5.3 Doel	25
6 Uitvoeringsplan	27
6.1 Locatie-specifieke maatregelen	27
6.2 Afschot en nestbehandeling	27
6.3 Uitvoeringsplan Staatsbosbeheer	29
6.4 Uitvoeringsplan Groenservice Zuid-Holland	30
7 Jaarlijkse evaluatie	31

1

Inleiding

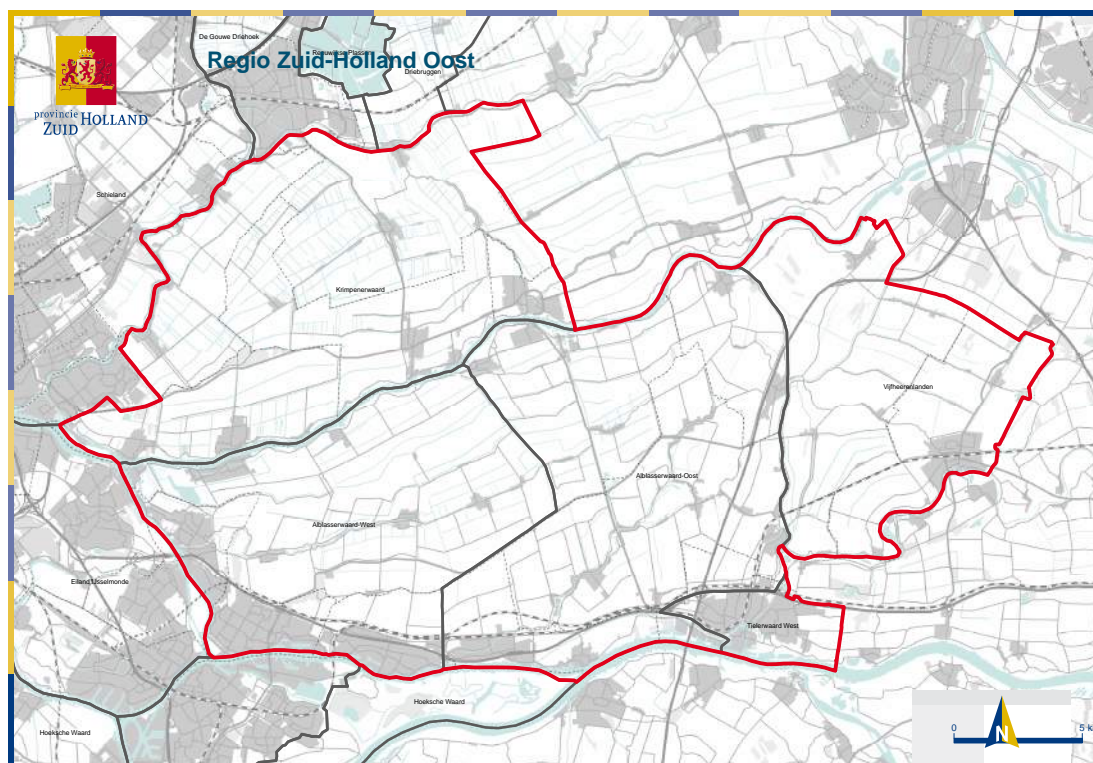
Dit regioplan is één van de vier bijlagen van het Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2015 - 2020. De schets van het gebied en de beheerders wordt gevolgd door een beschrijving van de populaties standganzen en wintergasten. In hoofdstuk drie en vier komen achtereenvolgens beheer- en schadegegevens aan bod. Hoofdstuk vijf beschrijft de doelen voor standganzen en in hoofdstuk zes wordt het uitvoeringsplan beschreven. In hoofdstuk 7 wordt een methode toegelicht om een jaarlijkse evaluatie uit te voeren. De literatuurverwijzingen staan bij Bonnen in het hoofddocument vermeld.

1.1 Landschappen en beherende organisaties

Het dominante landschap in deze regio zijn polders die gebruikt worden voor weidebouw.

De regio Veenweiden omvat (delen van) vijf WBE's:

- Krimpenerwaard (en het westelijk deel van de WBE Lopikerwaard)
- Alblasserwaard-West
- Alblasserwaard-Oost
- Vijfheerenlanden
- Tielervwaard-West, de meest westelijke punt

Figuur 1.1 Regio Veenweiden.

Naast de WBE's voeren diverse andere organisaties het beheer uit. In onderstaande kader worden deze met hun afkortingen benoemd.

Beheerders	Afkorting
Staatsbosbeheer	SBB
Natuurmonumenten	NM
Zuid-Hollands Landschap	ZHL
Groenservice Zuid-Holland	GZH

Hieronder worden per WBE de belangrijkste gebieden besproken en hun beheerders.

Krimpenerwaard

De Krimpenerwaard herbergt van oudsher grote aantallen weidevogels. Een deel van de graslanden in het gebied is in eigendom van het Zuid-Hollands Landschap met als belangrijkste doelstellingen weidevogels, moeras en botanische waarden (meer dan 1.000 ha). Enkele oeverlanden langs de Hollandse IJssel en Lek zijn ook in eigendom/beheer bij dit provinciale landschap (meer dan 300 ha). In totaal zijn circa 30 gebieden in beheer van het Zuid-Hollands Landschap. De Krimpenerwaard kent geen Natura 2000-gebieden en er zijn ook geen beschermde natuurmonumenten.

Groenservice Zuid-Holland heeft het beheer over enkele recreatieve objecten met als belangrijkste het EZH-bos bij het trafostation bij Krimpen, de surfplas bij Krimpen en het Loetbos ten noorden van Lekkerkerk; daarnaast enkele kleinere objecten.

In de Krimpenerwaard is in 2005 een landinrichtingsproject in gang gezet: het Veenweidepact. Binnen het plangebied is bijna 2.500 ha bestemd voor natuur, recreatie en waterberging. Er is gekozen voor diverse typen grasland met natuurwaarden voor weidevogels en andere voor het gebied karakteristieke planten- en diersoorten. Daardoor is het mogelijk om de landbouw in een deel van het gebied voort te zetten. Januari 2014 zijn de laatste beslissingen genomen door de provincie, waarna alle energie op de uitvoering kan worden gericht.

Tabel 1.1 Gebieden van terreinbeherende organisaties binnen de Krimpenerwaard.

Gebied	Beheerder	Status/ Bescherming
Veenweidepercelen	ZHL	-
Oeverlanden Hollandse IJssel en Lek	ZHL	-
Nespolder	ZHL	-
Hoge boezem achter Haastrecht	ZHL	-
Surfplas Krimpen	GZH	-
Loetbos	GZH	-
EZH-bos	GZH	-

Alblasserwaard-West

De zuidwestelijke rand van Alblasserwaard-West is bebouwd gebied, grofweg zuidelijk van de A15. Het overige gebied is (deels vrij waterrijke) veenweidepolder, met enkele dorpen. In de noordwestelijke punt van Alblasserwaard-West liggen de Boezems van Kinderdijk, een Natura 2000-gebied van 340 ha dat gedeeltelijk beheerd wordt door Staatsbosbeheer, ca. 17 ha in de polder Blokweer. Het belangrijkste gebied wordt beheerd door particulieren en het Waterschap (Boezems). De Donkse Laagten liggen centraal in de noordelijke helft van Alblasserwaard-West. Dit Natura 2000-gebied van 203 ha wordt ook beheerd door SBB.

In de Alblasserwaard (West en Oost) was 2.385 ha begrensd ten behoeve van de opvang van winterganzen. Dit gebied ligt voor het grootste gedeelte aaneengesloten rondom de Donkse Laagten (Alblasserwaard-West). Een groot opvanggebied van 500 hectare ligt ten noorden van Hardinxveld-Giessendam (Alblasserwaard-Oost).

Tabel 1.2 Gebieden van terreinbeherende organisaties binnen Alblasserwaard-West.

Gebied	Beheerder	Status/ Bescherming
Boezems Kinderdijk	SBB, particulieren, Waterschap	Natura 2000
Donkse Laagten	SBB	Natura 2000
Eendenkooi de Zouwe	ZHL	-
Hoenderwiel	ZHL	-

Alblasserwaard-Oost

Ook dit gebied wordt gekenmerkt door veenweidepolders. De noordelijke en zuidelijke randen zijn deels bebouwd en er zijn nog enkele kleinere kernen in het centrale gebied. Oostelijk van Ameide beheert ZHL de Eendenkooi de Zouwe, een plas met omringende natuur van 13 hectare. Het Hoenderwiel is een watervogelplas van 3 hectare noordelijk van Meerkerk en wordt ook beheerd door ZHL. Een klein deel van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Lek, de oevers bij Tienhoven,

ligt in de Alblasserwaard-Oost. Een groter deel ligt in Vijfheerenlanden. Noordelijk van Hardinxveld-Giessendam was een opvanggebied voor winterganzen aangewezen, zie omschrijving Alblasserwaard-West.

Tabel 1.3 Gebieden van terreinbeherende organisaties binnen Alblasserwaard-Oost.

Gebied	Beheerder	Status/ Bescherming
Hoenderwiel Eendenkooi de Zouwe	ZHL	-
Uiterwaarden Lek (oevers Tienhoven)	SBB, ZHL, NM, particulieren	Natura 2000
Hoenderwiel	ZHL	

Vijfheerenlanden

Vijfheerenlanden vormt het oostelijke deel van de regio Veenweiden. Het is een open gebied. Er liggen drie Natura 2000-gebieden. De Zouweboezem ligt in de noordwestelijke hoek van Vijfheerenlanden en verbindt de Eendenkooi Zouwe met het Hoenderwiel (beide in Alblasserwaard-Oost). De ‘Uiterwaarden Lek’ zijn een Natura 2000-gebied op de grens van Zuid-Holland en Utrecht. Het grootste gedeelte ervan, de oevergebieden bij Achthoven, ligt in Vijfheerenlanden. Een klein gedeelte, de Oevers bij Tienhoven, ligt in Alblasserwaard-Oost. Deze stukken natuur worden beheerd door SBB, ZHL en NM. Het Natura 2000-gebied Lingedijk & Diefdijk ligt op de grens van Gelderland en Zuid-Holland tussen Culemborg en Gorinchem. Het wordt beheerd door SBB, ZHL en particulieren.

ZHL beheert in totaal 18 gebieden in de Vijfheerenlanden. Ongeveer zeven daarvan zijn deel van het Natura 2000 gebied Lingedijk & Diefdijk.

Tabel 1.4 Gebieden van terreinbeherende organisaties binnen Vijfheerenlanden.

Gebied	Beheerder	Status/ bescherming
Zouweboezem	ZHL, RWS, particulieren	Natura 2000
Uiterwaarden Lek (oevers Achthoven)	SBB, ZHL, NM, particulieren	Natura 2000
Lingedijk & Diefdijk	SBB, ZHL, particulieren	Natura 2000
Diverse veenweidepercelen	ZHL	-

Tielerwaard-West

Het oostelijke deel van de stad Gorinchem ligt in de meest westelijke punt van de WBE Tielerwaard-West. Een beperkt buitengebied hoort ook nog bij Zuid-Holland. Er zijn hier geen natuurgebieden. Ganzen worden waargenomen op de zuidelijke oevers van de Linge.

2

Populatieontwikkeling

In dit hoofdstuk wordt per soort beschreven hoeveel ganzen in 2013 in de regio Veenweiden zijn geteld en wat hun belangrijkste leefgebieden zijn. Daarnaast wordt de populatieontwikkeling weergegeven. Stand ganzen en wintergasten worden apart besproken.

2.1 Stand ganzen

Ganzen foerageren op grasland en broeden in moeras en rietlanden. Het veenweidegebied is dus bijzonder geschikt voor ganzen. Centraal, voornamelijk in Alblasserwaard-West, was een foerageergebied van ca. 2.500 hectare aangewezen. 500 hectare hiervan liggen in het westelijke deel van Alblasserwaard-Oost.

2.1.1 Populatie in 2013

Juli 2013 zijn in totaal ruim 163.000 ganzen geteld in Zuid-Holland. In de regio Veenweiden zijn in 2013 iets meer dan 25.000 ganzen geteld. Dit is een relatief klein gedeelte van het totaal aantal ganzen in Zuid-Holland (15%) (tabel 2.1). Wel wordt 44% van de kolganzen in de provincie hier waargenomen (kolganzen zijn in vrij grote getalen in de drie grote WBE's te vinden).

Tabel 2.1 Aantal ganzen geteld in juli 2013 in de regio Veenweiden (als percentage van heel Zuid-Holland).

	Veenweiden	Procentueel t.o.v. totaal in Zuid-Holland	Totaal Zuid-Holland
Grauwe gans	16.249	16%	100.522
Brandgans	1.737	6%	31.325
Canadese gans	4.379	25%	17.589
Nijlgans	1.689	16%	10.411
Soepgans	478	20%	2.382
Kolganzen	596	44%	1.367
Indische gans	10	11%	90
	25.138	15%	163.686

Door bestrijding van alle broedende ganzensoorten in de Avelingen is een verplaatsing van broedgebieden richting de polders (Boven-Hardinxveld) te zien. Ook na het broedseizoen worden

hier meer ganzen waargenomen. Hetzelfde effect is waarneembaar in de Slingelandse Plassen (GZH).

Grauwe gans

De grauwe gans is veruit de meest voorkomende standgans in de regio Veenweiden. In 2011 zijn in de Krimpenerwaard tijdens een gebiedsdekkende telling 250-260 broedparen vastgesteld (Terlouw & Buisman 2011). Belangrijke concentraties van broedende grauwe ganzen zijn aangetroffen in de boezemlanden onder Gouderak, de Berkenwoudseboezem, polder Berkenwoude en polder Beijersche.

Eerdere schattingen van broedpopulaties met gegevens van zomertellingen duiden erop dat na het broedseizoen grauwe ganzen van elders naar de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden trekken. Als meest waarschijnlijke herkomst gelden broedgebieden stroomopwaarts langs de Lek en de Waal en vanuit de Biesbosch.

Brandgans

Brandgans zijn koloniebroeders, die slecht toegankelijke natuurgebieden - liefst eilandjes - prefereren. Er bevinden zich maar weinig van deze gebieden in het Veenweidegebied. Er zijn ook relatief weinig brandgans in de regio Veenweiden vergeleken met de rest van Zuid-Holland. De meeste brandgans komen in Tielerswaard-West voor.

De in de zomer getelde brandgans komen niet overeen met het aantal dat te verwachten is naar aanleiding van schattingen van broedparen. Het ligt voor de hand dat grotere groepen in de zomer in de Krimpenerwaard afkomstig zijn uit het nabijgelegen broedgebied rond de Reeuwijkse Plassen.

Kolgans

De kolgans komt relatief het meest voor in de regio Veenweiden met 44% van het totale aantal van Zuid-Holland. Ze broeden vooral in de gebieden rond Krimpen, de Zouweboezem, de Donkse Laagten en Avelingen. De in de zomer vastgestelde exemplaren in Krimpenerwaard behoren vermoedelijk tot een broedpopulatie buiten het gebied gezien het ontbreken van broedparen in de polder. De meest waarschijnlijke herkomst is volgens de WBE, de Alblasserwaard/Vijfheerenlanden. Het zijn vooral subadulte vogels die hier in de zomermaanden worden gezien.

Canadese gans

De Canadese gans is na de grauwe gans de meest talrijke soort in de regio Veenweiden. Canadese ganzen kwamen in het verleden vooral voor rond de Zouweboezem (Natura 2000-gebied). Waarnemingen in het westen van het gebied duiden op uitwisseling met gebieden in de WBE Schieland (Hitland, groepen tot 200 exemplaren).

Nijlgans

De soort is territoriaal en broedt verspreid over de Krimpenerwaard. Buiten het broedseizoen zwerven nijlgans rond, waarbij in de Krimpenerwaard vooral lokale vogels verblijven. Schattingen in het verleden van broedparen komen niet overeen met het aantal getelde ganzen in de zomerperiode. Dit duidt erop dat in de zomermaanden groepen van elders naar het gebied komen. Broedgebieden kunnen de uiterwaarden stroomopwaarts van Waal en Lek zijn alsook de Biesbosch. Hier broedt de soort in hoge dichtheden waarbij het voedselaanbod beperkt is.

Soepgans

Populaties soepgans zijn vaak in of bij bebouwde gebieden te vinden. Zo ook in het verleden in het noorden van de Krimpenerwaard waar soepgans vermoedelijk uit Gouda aanwezig waren. Dit geldt ook voor het westen van de regio Veenweiden bij Lexmond en Vianen. In het verleden

fluctueerden de getelde aantallen sterk, doordat deze ganzen zich bevinden op de grens van Zuid-Holland met Gelderland en Utrecht.

Indische gans

De Indische gans komt in kleine aantallen voor in de regio Veenweiden. Deze kunnen afkomstig zijn van de broedpopulatie langs de Lek in Utrecht of langs de Waal bij Vuren.

2.1.2

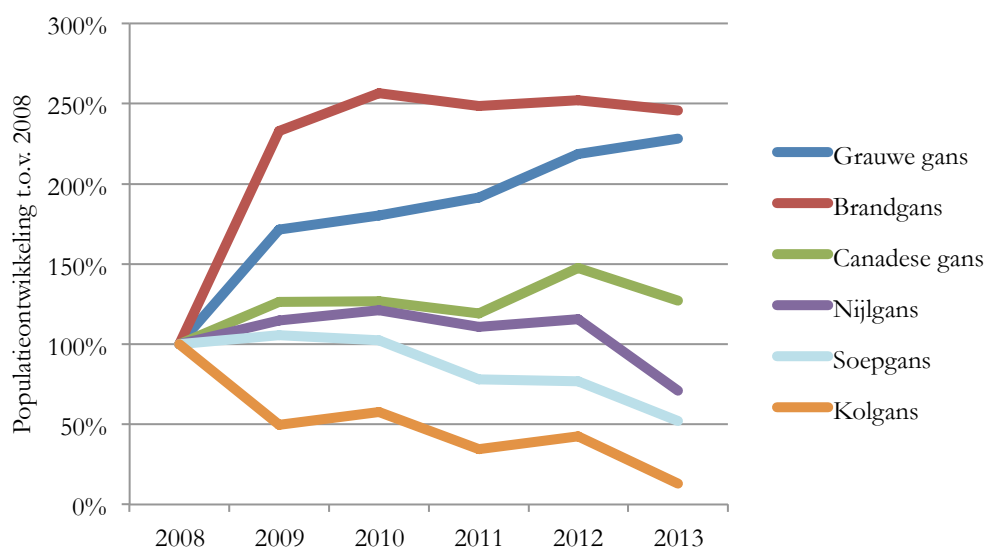
Populatieontwikkeling standganzen

De populatie standganzen is van 2007 tot 2009 sterk gestegen. Daarna vond een geleidelijke groei plaats. In 2013 laten vijf van de zes soorten ten opzichte van 2012 een (lichte) daling zien.

Tabel 2.2 Totaal aantal ganzen per soort geteld in juli van het betreffende jaar in de regio Veenweiden.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Grauwe gans	7.248	5.495	9.430	9.695	11.182	13.672	16.249
Brandgans	1.047	658	1.534	1.891	1.739	1.807	1.737
Canadese gans	2.093	3.534	4.464	4.436	4.153	4.979	4.379
Nijlgans	1.847	2.366	2.714	2.863	2.615	2.660	1.689
Soepgans	469	839	886	843	651	627	478
Kolgans	1.014	1.878	930	987	758	809	596
Indische gans	6	14	12	25	8	31	10
Totaal	13.724	14.784	19.970	20.740	21.106	24.585	25.138

Figuur 2.1 geeft de procentuele verandering van het aantal ganzen weer tussen twee jaren in de regio Veenweiden. Hierbij is het aantal ganzen vergeleken van gebieden die in beide jaren geteld zijn.

Figuur 2.1 Populatieontwikkeling standganzen in de regio Veenweiden op basis van jaarlijkse telling in juli. Teljaar 2008 is op 100% gesteld. Jaarlijkse verandering is gebaseerd op gebieden die beide jaren geteld zijn.

Grauwe gans en brandgans zijn sinds 2008 meer dan verdubbeld in aantal. De brandgans stabiliseert, terwijl de grauwe gans nog steeds toeneemt. De Canadese gans is ook toegenomen, zij het geringer. Nijlgans, soepgans en kolgans zijn in toenemende mate afgenomen, de kolgans zelfs tot een derde. Tussen 2012 en 2013 zijn alle populaties, behalve die van de grauwe gans, meer of minder afgenomen.

2.2 Overwinterende ganzen

De populaties standganzen van grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen worden in de winter aangevuld met wintergasten die in Nederland de winter doorbrengen. In deze paragraaf wordt de populatie(ontwikkeling) beschreven van de overwinterende ganzen, die bestaan uit standganzen en wintergasten. In de winterperiode worden de ganzen iedere maand geteld. Voor deze analyse wordt gerekend met het aantal ganzen van de telling waarin de hoogste aantallen zijn vastgesteld (het seizoensmaximum). Er wordt ingeschat welk deel van de overwinterende ganzen standganzen c.q. wintergasten zijn, waarbij we de verdeling berekend voor de gehele provincie hanteren (zie Faunabeheerplan).

2.2.1

Populatie in 2012/2013

Tijdens wintertellingen 2012-2013 zijn meer dan 306.000 ganzen geteld in Zuid-Holland. Ongeveer 21% daarvan, iets meer dan 65.000 vogels, werd in de regio Veenweiden geteld.

Het valt op dat ongeveer een derde van de kolganzen van Zuid-Holland in de regio Veenweiden verblijft (ca. 23.000 ex.). De kolgans is daarmee, samen met de brandgans (ook ca. 23.000 ex.) de meest voorkomende soort in de winterperiode in de regio Veenweiden. Enkele duizenden brandganzen slapen en foerageren in en rond de Donkse Laagten. De grauwe gans is ook vrij talrijk met ruim 15.000 individuen (tabel 2.3).

De aantallen winterganzen schommelen sinds 2008/2009 rond de 65.000, met een uitschieter in 2009/2010 (bijna 90.000). In de periode 2003/2004 – 2007/2008 steeg het aantal overwinteraars geleidelijk van 30.000 naar ongeveer 45.000 met een uitschieter in 2005/2006 van ongeveer 55.000 dieren.

Tabel 2.3 Aantal ganzen geteld in de winterperiode 2012- 2013 in de regio Veenweiden en het aandeel in de populatie van heel Zuid-Holland.

	Populatie Veenweiden	Procentueel t.o.v. totaal in Zuid-Holland	Totaal Zuid-Holland
Grauwe gans	15.422	19%	80.681
Brandgans	22.777	17%	137.101
Canadese gans	2.591	33%	7.965
Nijlgans	1.596	30%	5.308
Soepgans	327	28%	1.169
Kolgans	22.798	31%	74.431
Indische gans			
	65.511	21%	306.655

2.2.2

Populatieontwikkeling overwinterende ganzen

Hieronder wordt de populatieontwikkeling en –aantallen van de verschillende soorten winterganzen kort besproken (zie ook figuur 2.2).

Grauwe gans

In de wintermaanden verblijven vooral de eigen zomerganzen in het gebied. Er zijn geen aanwijzingen dat op grote schaal vogels van elders uit Europa in de regio Veenweiden overwinteren. Het aantal overwinteraars is sinds de winter 2003/2004 geleidelijk blijven stijgen van een kleine 2.000 tot meer dan 15.000 in de winter van 2012/2013. Dit is grotendeels veroorzaakt door de groei van het aantal standganzen.

Brandgans

In de wintermaanden verblijven in eerste instantie standganzen uit het rivierengebied in de regio Veenweiden. Later in de winter kunnen ook groepen arctische vogels opduiken in het zuidelijke deel van de regio.

De Krimpenerwaard maakt geen deel uit van het winterverblijf van arctische brandganzen; grote groepen van deze vogels worden niet geteld. Het aantal overwinterende brandganzen schommelde tussen 2003/2004 en 2008/2009 sterk tussen de 2.000 en 10.000 dieren. In de winter van 2009/2010, een koude winter, schoot het aantal overwinteraars omhoog naar bijna 35.000. Daarna daalden de aantallen overwinteraars weer tot bijna 23.000 in de winter van 2012/2013.

Kolganzen

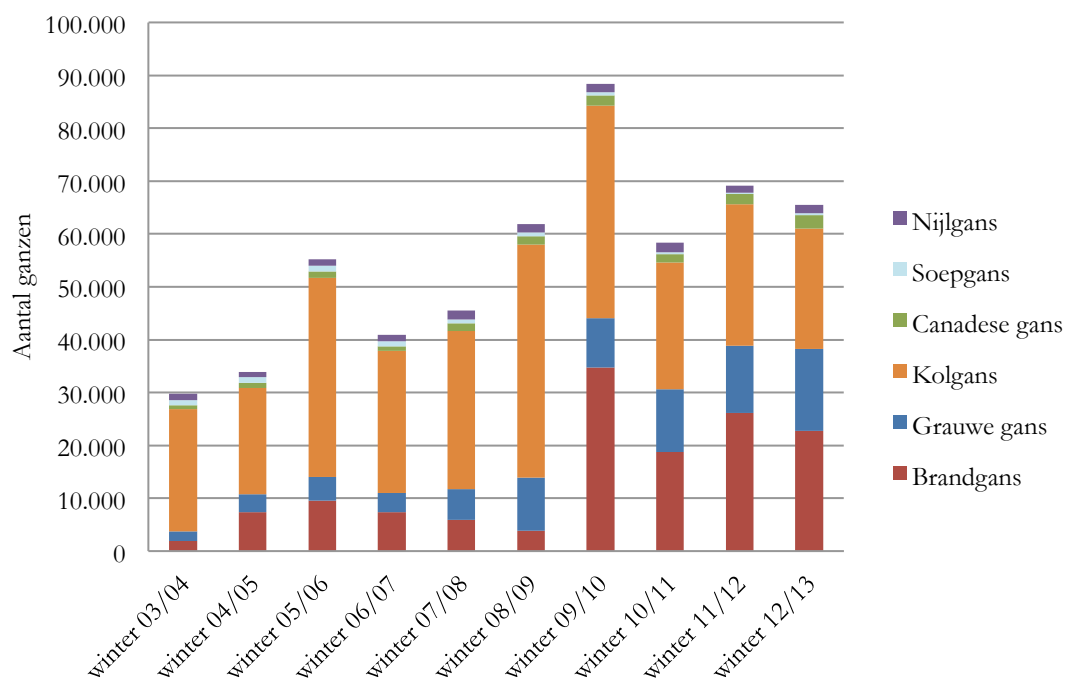
In de wintermaanden verblijven geregeld groepen arctische kolganzen in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden, tot 10.000 ex (mededeling WBE, Van Roomen et al. 2006, 2007). Deze vogels overnachten vooral in de Biesbosch en in toenemende mate ook regelmatig in de Donkse Laagten. In de gehele regio Veenweiden zijn 's winters grote aantallen kolganzen te vinden. Cijfers schommelen sinds het begin van de registratie rond de 25.000 met pieken in de winters 2005/2006, 2008/2009 en 2009/2010 van rond de 40.000 exemplaren.

Canadese gans

In het winterhalfjaar houden zich groepen Canadese ganzen in de regio op, vooral in het oostelijke deel. Ook vindt uitwisselingen plaats met gebieden in Gelderland en Utrecht. Het aantal is de afgelopen jaren toegenomen parallel aan de algehele toename van de soort. In de winter van 2012/2013 werden er ca. 2.500 Canadese ganzen in de regio Veenweiden waargenomen.

Onbeschermde soorten

Soep- nijl- en Indische ganzen worden in de winter niet vergezeld door trekkende soortgenoten en het betreft dus alle standvogels. Populaties soepganzen leggen zelden tot nooit grote afstanden af en verblijven meestal nabij hun broedplaatsen. De soepgans is, waarschijnlijk door sterke bestrijding, 's winters minder talrijk geworden. Waren het in de winter van 2005/2006 nog meer dan 1.100 exemplaren, in de winter van 2012/2013 werden nog maar ongeveer 300 dieren geteld. Buiten het broedseizoen zwerven nijlganzen rond, waarbij in de regio Veenweiden vooral lokale vogels verblijven. Het aantal nijlganzen schommelt rond de 1.500 exemplaren. Indische ganzen komen nauwelijks voor.

Figuur 2.2 Ontwikkeling van het aantal ganzen in de winterperiode in de regio Veenweiden.

3

Schade aan belangen

In de wet zijn landbouw, volksgezondheid en openbare veiligheid, flora en fauna en de veiligheid van het luchtverkeer aangemerkt als belangen ter bescherming waarvan kan worden overgegaan tot beheer en schadebestrijding. Het huidige voorkomen van ganzen in Zuid-Holland kan er toe leiden dat in bepaalde gebieden of op bepaalde locaties:

- de volksgezondheid en openbare veiligheid in het geding komt;
- belangrijke schade aan gewassen (landbouw) ontstaat;
- schade aan flora en fauna ontstaat;
- de veiligheid van het vliegverkeer wordt bedreigd.

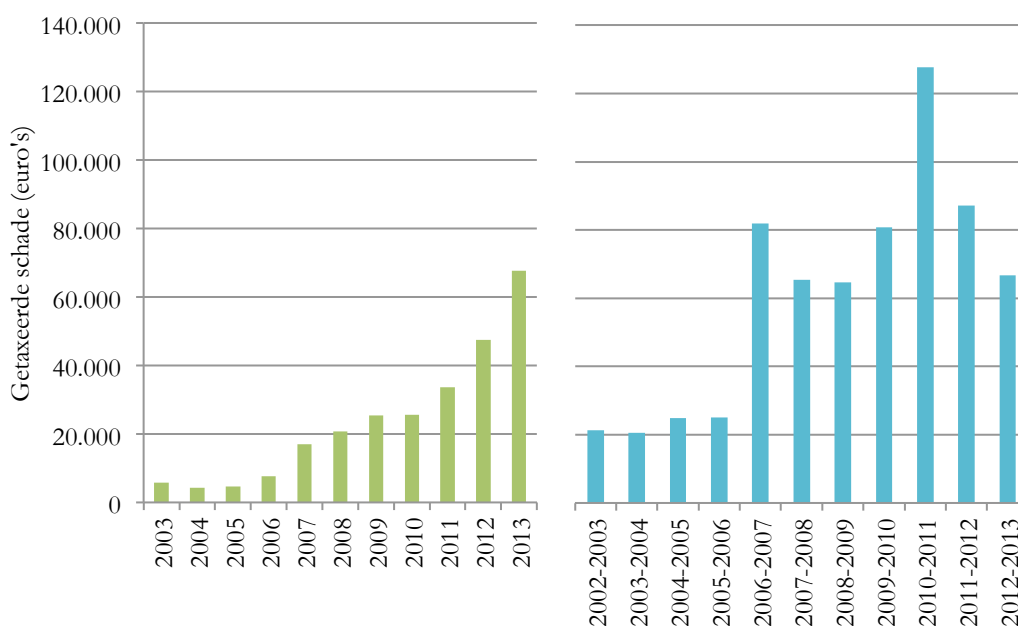
Vooraf de eerste drie spelen een rol in de regio Veenweiden.

3.1 Schade aan gewassen

In dit hoofdstuk worden de gegevens van het Faunafonds besproken betreffende de getaxeerde schade in het kader van de tegemoetkoming voor agrariërs voor gewasschade aangericht door ganzen. Schade aangericht door Canadese gans en onbeschermde soorten wordt niet vergoed en wordt daarom vrijwel niet getaxeerd. Het betreft dus bijna uitsluitend schade aangericht door grauwe gans, kolgans en brandgans. Voor een uitgebreidere behandeling van de schade wordt verwezen naar het faunabeheerplan.

De schadebedragen in zomer- en winterperiode zijn sinds het begin van de registratie toegenomen (figuur 3.1). De totale schade was het hoogst in de winter van 2010/2011 met bijna € 130.000,-. De schade van zomer- en winterperiode van het laatste jaar (winter 2012/2013 en zomer 2013) ligt bijna gelijk, namelijk op ongeveer € 67.000,-.

De schade in de zomerperiode is geleidelijk gestegen van ongeveer € 6.000,- in 2003 tot meer dan het tienvoudige in 2013. De schade in de winterperiode laat een ander patroon zien. Tot de winter van 2005/2006 schommelde deze rond de € 20.000,-. De winter daarna schoot de getaxeerde schade omhoog naar meer dan € 80.000,- om daarna te blijven schommelen tussen de € 60.000,- en € 80.000,- met een piek in 2010/2011 van bijna € 130.000,-.

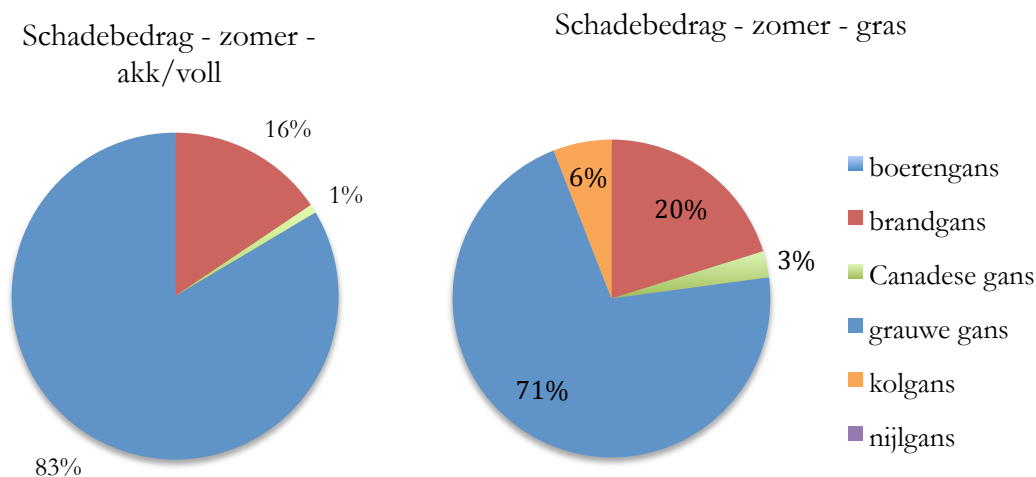

Figuur 3.1 Getaxeerde gewasschade in de regio Veenweiden in de zomer- (links) en winterperiode (rechts) in 2003-2013.

Zomerperiode

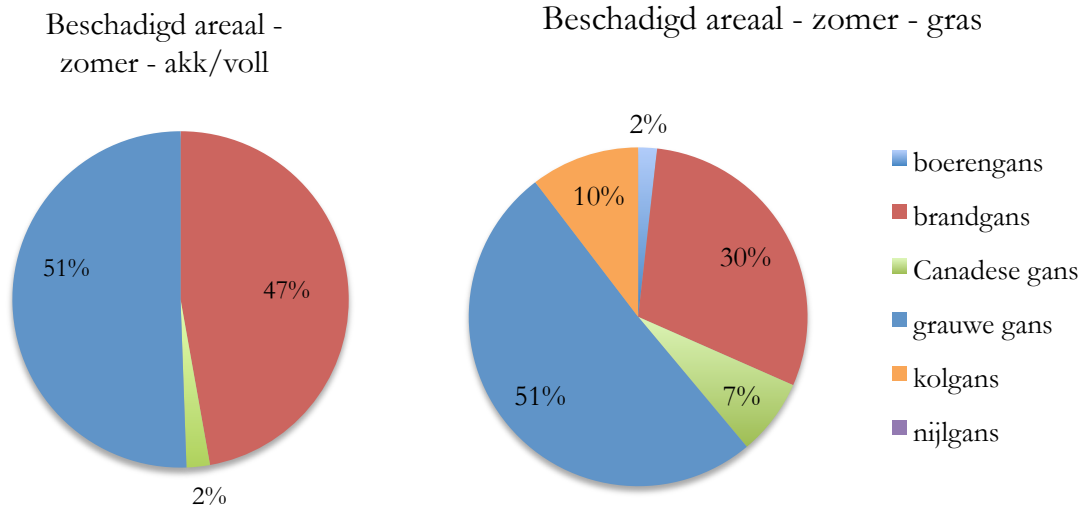
Schade aan gewassen in de zomerperiode 2013 wordt vooral veroorzaakt door grauwe ganzen (figuur 3.2). Het schadebedrag voor grasland is ongeveer twaalf keer hoger dan voor akkerbouw- en vollegrondsgroentegewassen. Schade in wintertarwe wordt in deze periode niet gemeld. De schade voor grasland is ruim € 60.000,-.

Grauwe en brandgansen zijn voor het grootste deel van de schade verantwoordelijk, zowel in de akkerbouw- en vollegrondsgroentegewassen (83% en 16%) alsook in het grasland (71% en 20%).

Figuur 3.2 Verdeling van de getaxeerde schadebedragen in akkerbouw- en groentegewassen (links, totaal € 5.366,-) en op permanent grasland (rechts, totaal € 62.258,-) door verschillende soorten ganzen in zomer 2013 in de regio Veenweiden.

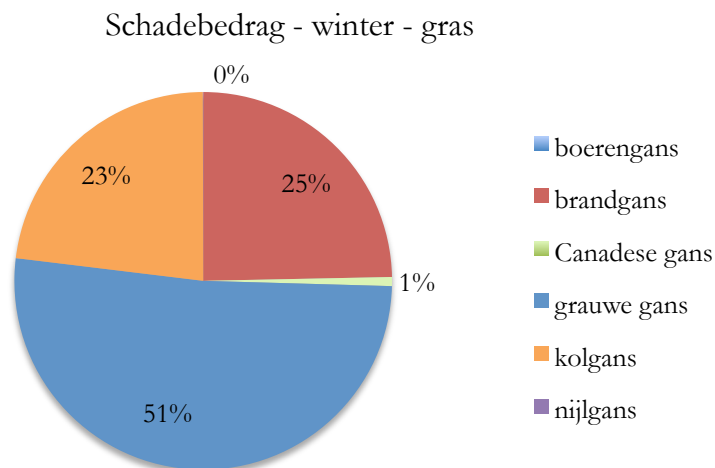
Op ruim 550 hectare grasland is in de zomerperiode van 2013 schade geconstateerd. Voor de akkerbouw was dit areaal veel beperkter, namelijk 18 hectare. Grauwe ganzen en Canadese ganzen zijn ieder verantwoordelijk voor ongeveer de helft van het beschadigde akkerbouwareaal (figuur 3.3). Op grasland is op 51% van het beschadigde areaal schade veroorzaakt door grauwe ganzen en 30% door brandgansen. Daarnaast hebben de soorten kolgans (10%) en Canadese gans (7%) nog een behoorlijk aandeel in de schade.

Figuur 3.3 Verdeling van de beschadigde oppervlakte in akkerbouw- en groentegewassen (links, totale oppervlakte 18 ha) en op permanent grasland (rechts, totale oppervlakte 558 ha) door verschillende soorten ganzen in zomer 2013 in de regio Veenweiden.

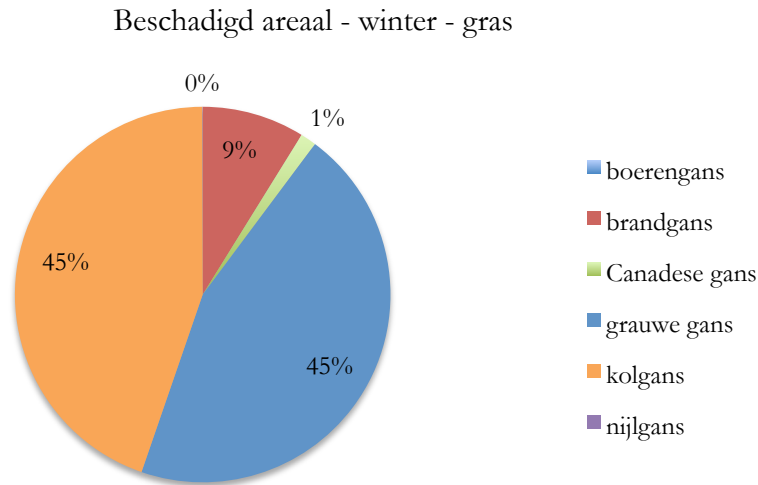
Winterperiode

In de wintermaanden van 2012-2013 is alleen schade op grasland geconstateerd in de regio Veenweiden. Meer dan de helft wordt veroorzaakt door de grauwe gans (figuur 3.4). De brandgans en de kolgans zijn samen verantwoordelijk voor zo goed als de gehele andere helft van de getaxeerde schade op grasland. Het schadebedrag in de winterperiode is iets hoger dan in de zomerperiode op grasland.

Figuur 3.4 Verdeling van de getaxeerde schadebedragen op permanent grasland door ganzen in winter 2012-2013 in de regio Veenweiden. Totaalbedrag is € 66.331,-.

Op meer dan 3.100 hectare is in de winter van 2013/2013 schade getaxeerd. Opvallend is dat kolganzen en grauwe ganzen een even groot deel van het areaal beschadigd hebben (45%). De brandgans heeft een aandeel van 9% in het beschadigde areaal.

Figuur 3.5 Verdeling van de beschadigde oppervlakte permanent grasland door ganzen in winter 2012-2013 in de regio Veenweiden. Totale oppervlakte is 3.120 hectare.

3.2 Schade aan natuur

Het grote aantal ganzen (met name grauwe ganzen) in verschillende moerasgebieden in de Alblasserwaard leidt tot overmatige vraat aan rietvegetaties. Hiervan is de oppervlakte de afgelopen jaren afgenomen (Boezems Kinderdijk, Natuurontwikkelingsgebied De Boezem). Afslag van rietoevers wordt hierdoor in de hand gewerkt. Hierdoor kan ook het oppervlakte potentieel nesthabitat voor purperreigers afnemen (Kinderdijk). Op dit moment is dit nog geen knelpunt.

In moerasgebieden broeden ook zwarte sterns. Deze benutten vooral vlotjes, die zijn uitgelegd om het geslonken aanbod aan natuurlijk nesthabitat te compenseren. Overdag kunnen zwarte sterns grauwe ganzen die een kolonie naderen adequaat verjagen. In de nacht lukt dat niet. Hierdoor neemt het broedsucces van kolonies in gebieden met veel ganzen af, zoals in de kolonie in Kinderdijk (gegevens J. van der Winden). In de Zouweboezem is dit (nog) geen probleem.

Van schade aan natuur is ook sprake bij vraat bij jonge moerasontwikkeling en schade aan weidevogelgebieden. Het is mogelijk dat schade aan moerasontwikkeling gaat optreden als er wordt overgegaan tot grootschaliger natuurontwikkeling in het kader van het Veenweidenpact Krimpenerwaard. De ontwikkeling van een helofytenfilter bij den Hoek in Lekkerkerk laat zien dat deze schade vooralsnog beperkt is. Na aanleg van deze helofytenfilter werd duidelijk dat de moeras- en rietontwikkeling werd vertraagd door de aanwezigheid van (grauwe) ganzen. De vegetatie ontwikkelt zich langzamer, maar dit lijkt geen beletsel voor het geleidelijk dichtgroeien met moerasvegetaties in het gebied. Er zijn aanwijzingen dat de vertraagde ontwikkeling positieve effecten heeft op de einddoelstelling (Terlouw en Buisman 2011).

Rondom broedplaatsen met een groot aantal paren kunnen ouders (met jongen) gedurende het broedseizoen omliggende graslanden intensief begrazen waardoor structuur en samenstelling van de

vegetaties het broeden van weidevogelsoorten als grutto, tureluur en graspieper verhinderen. Er zijn aanwijzingen dat de grootste schade aan weidevogelgebieden niet door grauwe ganzen, maar door brandganzen wordt veroorzaakt. Deze soort, met korte snavel, graast het gras korter en broedt later waardoor de graslanden tot laat in het voorjaar kort worden afgegraasd.

Er zijn aanwijzingen afkomstig van de visclub bij Kinderdijk dat de hoeveelheid ganzen invloed heeft op het biotoop. De grote hoeveelheid uitwerpselen in het water verslechtert de waterkwaliteit en verlaagt zo de visstand. Hierdoor loopt de stand van de purperreiger, zwarte stern e.d. ook terug. Ook treedt er verdringing op als het gaat om broedgelegenheid.

3.3 Overige schade

In de Krimpenerwaard liggen enkele grootschalige recreatieterreinen waar op dit moment de volksgezondheid in het geding is of op korte termijn kan komen (o.a. Surfplas Krimpen).

In de Alblasserwaard vervult de Slingelandse Plas een belangrijke recreatieve functie. Als gevolg van het gebruik van dit gebied door (grauwe) ganzen (broedplaats, slaapplek) vindt vervuiling van stranden plaats en wordt de waterkwaliteit minder. Dit laatste werkt het optreden van blauwalg in de hand terwijl ook de ontwikkeling van bacteriën toeneemt. De afgelopen jaren is de plas in de loop van de zomer afgekeurd als zwemwater.

De westelijke helft van de Krimpenerwaard is aangewezen als oefengebied voor noodlandingen voor kleine burgerluchtvaart en als zodanig vermeld op de vliegkaarten van Nederland. Lesverkeer vanaf Rotterdam The Hague Airport maakt gebruik van dit gebied voor oefeningen. Daarbij wordt een of meer keren enkele meters boven maaiveld een doorstart gemaakt. Lesvluchten worden vooral in het zomerhalfjaar bij rustig weer uitgevoerd. Het toenemende aantal ganzen in de zomermaanden vormt een risico voor deze vorm van vliegverkeer.

Een groot aantal dijken in en rond de Alblasserwaard heeft een waterkerende functie. Ganzen kunnen grasland op dijken zo intensief begrazen dat de structuur van de vegetatie wordt aangetast. Dit doet afbreuk aan de stabiliteit van de bovengrond van de dijk. Vooral de dijk rond de Hoge Boezem van de Overwaard ondervindt hierdoor schade.

4

Uitgevoerd beheer

Resultaten van afschot, vangen, legsels verstoren en preventieve maatregelen in de afgelopen tien jaar worden beschreven per soort. De beschermde soorten en Canadese ganzen en onbeschermde soorten worden apart besproken, omdat andere mogelijkheden voor beheer gelden.

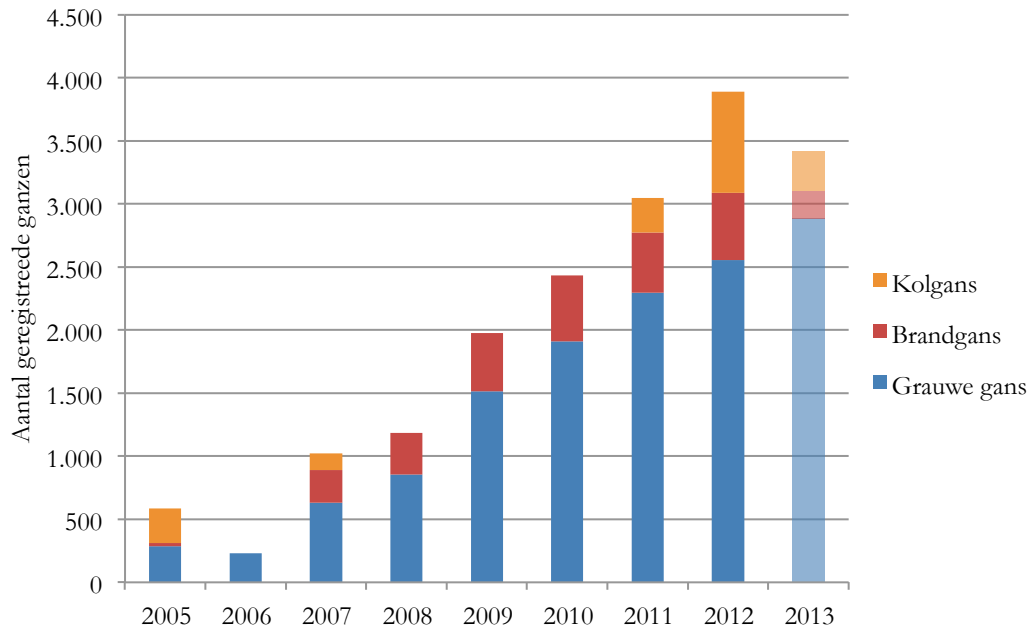
4.1 Afschot

Afschotcijfers van de beschermde soorten (grouwe gans, brandgans en kolgans) worden geregistreerd. In dit hoofdstuk geven we de cijfers van de afgelopen tien jaar weer van de zomer- en winterperiode. De zomerperiode duurt van 1 april tot 1 oktober. De winterperiode duurt van 1 oktober tot 1 april. Vanaf oktober 2012 is de zomerperiode verlengd met twee maanden en loopt sindsdien van 1 maart tot 1 november. De zomerperiode duurde in 2012 daardoor één maand langer (1 april tot 1 november 2012). De winterperiode was twee maanden (drie maanden voor de brandgans) korter (1 november 2012 tot 1 maart 2013).

Afschotcijfers van zomer 2013 zijn beschikbaar, maar waarschijnlijk nog niet volledig, naar verwachting is het totaal voor 2013 iets hoger dan weergegeven. Opgemerkt moet worden dat gegevens over afschot en nestbehandeling van onbeschermde soorten en Canadese gans minder volledig zijn, omdat er geen rapportageverplichting is op de aanwijzing en vrijstelling. De Faunabeheereenheid verplicht sinds 2011 jachthouders die gebruik maken van de ontheffing voor afschot van grouwe gans, kolgans en brandgans om ook te rapporteren over het afschot van Canadese ganzen en onbeschermde soorten.

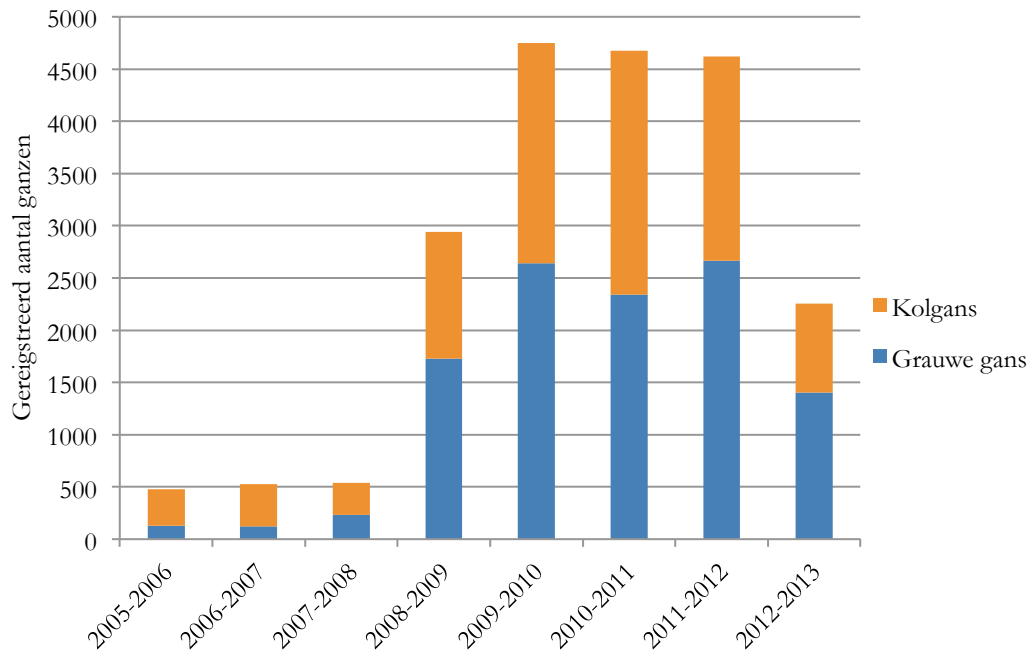
4.1.1 Grouwe gans, brandgans en kolgans

Het totale afschot in de zomerperiode is de afgelopen jaren toegenomen (figuur 4.1). Het maximum aantal is bijna 4.000 ganzen. In de regio Veenweiden worden in de zomerperiode vooral grouwe ganzen geschoten. Het aantal geschoten grouwe ganzen blijft over de gehele periode geleidelijk stijgen van ca. 250 in 2005 naar bijna 3.000 in 2013. Brandgansen worden sinds 2007 geschoten. Het aantal blijft over de jaren vrij stabiel rond de 500. Afschot van kolgansen is sinds 2011 toegestaan. Het aantal geregistreerde dieren verschilt sterk van rond de 300 in 2011 en 2013 tot meer dan 800 in 2012.

Figuur 4.1 Afschot van grauwe gans, brandgans en kolgans in de zomerperiode in de regio Veenweiden. Vanaf 2012 is de winterperiode verkort en de zomerperiode verlengd. Daardoor was in 2012 de zomerperiode één maand langer. In 2013 was de zomerperiode twee maanden (drie maanden voor de brandgans) langer. Gegevens van 2013 zijn niet volledig.

Ook in de winter worden in de regio Veenweiden grauwe ganzen en kolganzen ter verjaging geschoten (figuur 4.2). Grofweg werden er elk jaar ongeveer even veel grauwe ganzen als kolganzen geschoten. In de winters 2005/2006 tot 2007/2008 lag het aantal geregistreerde ganzen rond de 500. Daarna steeg het afschot sterk tot een kleine 3.000 ganzen in 2008/2009 en verder naar ruim 4.500 in de drie daarop volgende winters. In de laatste winter waarvan cijfers bekend zijn, zijn er iets meer dan 2.200 grauwe ganzen en kolganzen geregistreerd.

Figuur 4.2 Afschot van kolgans en grauwe gans in de winterperiode in de regio Veenweiden. Vanaf 2012 is de winterperiode verkort en de zomerperiode verlengd. Daardoor was in 2012/2013 de winterperiode twee maanden korter.

4.1.2

Canadese gans en onbeschermden soorten

Gegevens over afschot en nestbehandeling van onbeschermden soorten en Canadese gans zijn onvolledig, omdat er geen rapportageverplichting is op de aanwijzing en vrijstelling.

In 2011 en 2012 zijn respectievelijk 2.000 en 1.800 nijlganzen geschoten en rond de 1.600 Canadese ganzen. Het aantal geregistreerde soepganzen lag op ca. 200 (2011) en 150 (2012). Het geregistreerd afschot van de Indische gans is zeer gering met 7 in 2011 en 0 in 2012.

Figuur 4.3 Geregistreerde aantallen van jaarrond afschot van Canadese ganzen en onbeschermden soorten in de regio Veenweiden.

4.1.3

Effectiviteit afschot

Voor de periode 2008-2013 is de beheerinspanning berekend. Daarbij is uitgegaan van de in het faunabeheerplan toegepaste methode om het percentage afschot en het percentage nestbehandeling per soort te berekenen. Daarbij is geschat welk deel van de in de winter geschoten ganzen tot de standganzen behoort.

Het afschotpercentage is voor de meeste soorten heel behoorlijk. Voor de talrijkste soort de grauwe gans schommelt het jaarlijkse percentage tussen de 25% en 45%. Voor de brandgans liggen de percentages tussen de 20% en 55% (tabel 4.1). Deze afschotpercentages leiden ertoe dat de populaties de laatste jaren min of meer stabiel zijn, met een licht dalende tendens in 2013 ten opzichte van 2012, maar zijn dus onvoldoende om de populaties substantieel terug te brengen. Dit geldt voor alle soorten, behalve voor de grauwe gans. De aantallen van deze soort blijven stijgen (zie figuur 2.1).

Tabel 4.1 Percentage afschot als aandeel van de populatie tijdens de juli-telling in de Veenweiden.

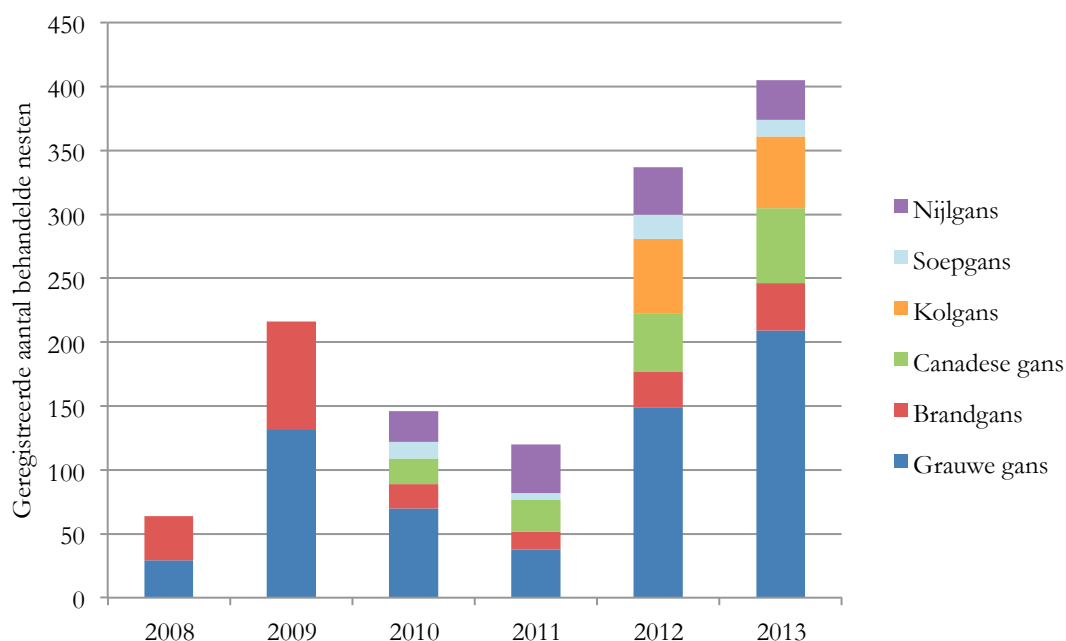
	2008	2009	2010	2011	2012
Grauwe gans	43%	35%	36%	42%	28%
Brandgans	52%	31%	25%	33%	23%
Kolgans*	0%	0%	2%	100%	43%
Canadese gans				47%	
Nijlgans				87%	
Soepgans				40%	
Indische gans				88%	

* het afschotpercentage voor de kolgans in 2011 is 100%. Dit wordt veroorzaakt doordat er waarschijnlijk kolganzen van elders uit Zuid-Holland naar de regio Veenweiden komen en daar worden geschoten. Ook zal een deel van het afschot wintergasten betreffen.

4.2

Nestbehandeling

Vooral in natuurgebieden worden nesten behandeld. Deze methode past goed bij het beheer van natuurgebieden omdat de rust in het gebied maar in geringe mate wordt verstoord. Wel wordt er zorgvuldig conform een protocol gewerkt en wordt er rekening gehouden met eventueel andere beschermde broedvogels. Nesten van grauwe ganzen en brandganzen worden het meest behandeld (figuur 4.4). Sinds 2012 worden extra inspanningen geleverd om het broedsucces van de niet-beschermde soorten en de Canadese gans te verlagen. De grootste groep nesten die in één gebied behandeld is, is een groep van 45 nesten van de kolgans in de Donkse Laagten van Staatsbosbeheer.

Figuur 4.4 Geregistreerd aantal behandelde nesten per ganzensoort in de Veenweiden.

4.2.1

Effectiviteit nestbehandeling

De meeste nesten die behandeld zijn, waren van grauwe ganzen. Procentueel gezien betreft het echter maar een klein deel van de nesten, tussen de 2% en 8%. Van brandgans, Canadese gans en nijlgans werd een gering aandeel van tussen de 2 en 14% van de nesten behandeld. In 2013 werd naar schatting meer dan 90% van de nesten van soepgans behandeld, en meer dan 50% van de nesten van kolgans.

Tabel 4.2 Percentage behandelde nesten in de periode 2008-2013 in de regio Veenweiden.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Grauwe gans	3%	8%	4%	2%	7%	8%
Brandgans	14%	14%	2%	2%	4%	5%
Canadese gans	0%	0%	3%	4%	5%	8%
Nijlgans	0%	0%	6%	10%	10%	13%
Soepgans	0%	0%	2%	7%	30%	92%
Kolgans	0%	0%	0%	0%	40%	52%
Indische gans	0%	0%	0%	0%	0%	0%

4.3

Locatie-specifieke maatregelen

Ter voorkoming van schade door zomerganzen zijn de afgelopen jaren preventieve middelen ingezet. In de regio Veenweiden wordt gebruik gemaakt van linten (diverse uitvoeringen) en verstoring door mens, voertuig en verjagend afschot. Linten hebben hooguit een kortstondig verstrendend effect, na korte tijd zijn de ganzen er aan gewend. Op kwetsbare gewassen (nieuw

ingezaaid grasland, wintertarwe) worden overeenkomstig de regels van het Faunafonds zo nodig twee middelen toegepast waarvan één akoestisch.

Afrastering

Langs de Boezems van Kinderdijk worden in het broedseizoen netten geplaatst zodat ouderparen met jongen niet naar de aangrenzende graslanden trekken om daarop de foerageren. Door de beperkte oppervlakte opgroeigebied voor ouders met jongen binnen de boezem leidt het afschermen van het gebied tot verhoogde sterfte onder de jongen.

Predatie

Vossen beïnvloeden de broedplaatskeus van ganzen, de vogels gaan vooral op voor predatoren onbereikbare locaties broeden (bijv. eilandjes; Van der Jeugd et al. 2006). Daarnaast predeert de vos eieren, broedende vrouwtjes en nog niet vliegvlugge jongen waardoor het broedsucces in dergelijke situaties lager ligt dan in gebieden zonder grondpredatoren. In de regio is de vos geen permanente bewoner. Wel worden af en toe zwervende exemplaren opgemerkt (Mostert & Willemsen 2008).

5

Doelen

5.1 Uitgangspunten

De omvang van de populaties standganzen in Zuid-Holland heeft een omvang waardoor:

- de schade aan de landbouw een onaanvaardbaar hoog niveau heeft;
- met name in recreatiegebieden en bij wegen de volksgezondheid en openbare veiligheid worden bedreigd;
- met name in natuurgebieden schade aan flora en fauna begint te ontstaan;
- rond Rotterdam The Hague Airport en Schiphol Amsterdam Airport de veiligheid van het luchtverkeer in gevaar is.

Op grond hiervan komt de FBE tot de conclusie dat het aantal ganzen zal moeten teruggebracht tot een niveau waarbij de volgende doelen worden bereikt:

- de schade aan de landbouw aanvaardbaar is;
- het risico van ontstaan van schade aan de verkeersveiligheid en volksgezondheid wordt beperkt;
- het risico van ontstaan van schade aan flora en fauna wordt verminderd;
- het risico voor de veiligheid van het vliegverkeer rond Rotterdam The Hague Airport en Schiphol Amsterdam Airport wordt verminderd.

5.2 Populatie- en schadeontwikkeling

In 2010 heeft de Faunabeheereenheid een streefpopulatie vastgesteld voor geheel Zuid-Holland die ongeveer overeenkomt met de aantallen ganzen die in Zuid-Holland aanwezig waren in 2001. In dat jaar was de landbouwschade nog aanvaardbaar. Bij deze streefstand zijn ook de risico's voor de openbare veiligheid en volksgezondheid, flora en fauna en de veiligheid van het vliegverkeer minimaal. Ten behoeve van dit faunabeheerplan is de stand die over vijf jaar moet worden bereikt opnieuw besproken in de regiogroepen van de Faunabeheereenheid. Besloten is om de streefstand naar boven bij te stellen. Dit betekent dat een hogere schade wordt aanvaard.

Uitgangspunt blijft dat voor nijlgans, Canadese gans, soepgans, Indische gans een minimale stand wordt nagestreefd. Het broeden van deze ganzen in Zuid-Holland is volledig het gevolg van uitzetting en ontsnapping. Met het streven naar een minimale stand wordt voorkomen dat deze soorten zich (verder) als broedvogel uitbreiden. Ook het broeden van de kolgans in Zuid-Holland is volledig het gevolg van uitzetting en ontsnapping. Het zich verder uitbreiden van deze soort als broedvogel buiten het natuurlijke verspreidingsgebied is ongewenst. Er is daarom indertijd een streefstand vastgesteld van 200 kolgen in de regio Veenweiden.

Voor de grauwe gans en brandgans is de streefstand bepaald aan de hand van de landbouwschade die deze soorten aanrichten. De streefstand voor grauwe ganzen in Zuid-Holland komt ongeveer overeen met het aantal grauwe ganzen dat in 2005 aanwezig was. De streefstand voor brandganzen in Zuid-Holland komt ongeveer overeen met het aantal brandganzen dat in 2009 aanwezig was.

Op basis van de broedvogelatlas (Sovon, 2002) is de populatie in 1998 in de regio Veenweiden vastgesteld. Om voor de periode tot de eerste betrouwbare gebiedsdekkende telling in 2008 de populatie te bepalen, is een (exponentiële) extrapolatie uitgevoerd. In 2005 bevonden zich ongeveer 2.100 grauwe ganzen in de regio Veenweiden en in 2009 bevonden zich er ongeveer 1.534 brandganzen.

5.3 Doel

In tabel 5.1 worden de doelen uit het huidige faunabeheerplan zomerganzen Zuid-Holland (Lensink et al. 2010) genoemd in broedparen en omgerekend naar aantallen. Ter vergelijking worden de aantallen geteld in juli 2013 genoemd en de nieuwe doelstanden voor de regio Veenweiden die voor grauwe gans en brandgans zijn gebaseerd op de aanwezige aantallen in respectievelijk 2005 en 2009.

Tabel 5.1 Doelaantallen voor de regio Veenweiden.

	Doel in broedparen (Lensink et al. 2010)	Doel in aantal	Aantal in juli 2013	Doelaantal 2020
Grauwe gans	100-125	600-750	16.249	2.100
Brandgans	0	0	1.737	1.500
Canadese gans	0	0	4.379	0
Nijlgans	0	0	1.689	0
Soepgans	0	0	478	0
Kolgans	40	200	596	200
Indische gans	0	0	10	0

Broeden van grauwe ganzen is voorzien in gebieden met een (neven)functie natuur. In samenhang met de voorgenomen inrichting van deze gebieden is hier ook ruimte voor paren met jongen om te foerageren (opgroeigebieden) alsook voor niet-broedende vogels.

De Alblasserwaard, Vijfheerenlanden en Tielervwaard-West liggen tussen Lek en Merwede. In deze regio is grasland de overheersende vorm van grondgebruik. Voor de komende periode worden in het poldergebied geen ingrijpende veranderingen in het landschap en het grondgebruik voorzien. In de uiterwaarden langs Lek en Waal staan verschillende natuurontwikkelingsprojecten (Ruimte voor de Rivier) op stapel of zijn in uitvoering. Hier zal het aanbod aan broedhabitat voor ganzen toenemen.

In de Krimpenerwaard is een grootschalig landinrichtingsproject gaande (het Veenweidepact). Naast de reeds gerealiseerde natuur (totaal 1.250 ha binnen de bestaande veenweiden) is de ontwikkeling van 1.200 ha nieuwe natuur voorzien. Hiermee worden de functies natuur, recreatie en waterberging bediend. Inmiddels wordt de nieuwe natuur ontwikkeld.

De meeste ganzen broeden in gebieden met een (neven)functie voor natuur. De vogels foerageren overwegend op graslanden, die ten dele in bezit/beheer zijn van terreinbeherende organisaties. De

vele (en soms grote) natuurgebieden bieden ruimte aan broedpopulaties ganzen. De schade aan landbouwgewassen dient echter te worden voorkomen.

Grauwe gans

De grauwe gans is van oudsher een inheemse broedvogel. Deze soort heeft op eigen kracht met steun van herintroductieprojecten Nederland opnieuw gekoloniseerd. De soort heeft een eigen rol en plek in ecosystemen op de overgang van land en water. De aantallen in de regio zullen omlaag moeten om schade aan landbouwgewassen, flora en andere fauna en andere in de wet genoemde belangen te verminderen en mogelijk blijvend te voorkomen. De omvang van broedpopulatie zal zijn afgestemd op de draagkracht van de gebieden met een functie natuur, zodat de soort een rol kan spelen in de successie van moerassystemen en jongen succesvol groot kunnen worden binnen deze gebieden.

Brandgans

De oorsprong van broedende brandganzen is gelieerd aan ontsnapping/vrijlating. Elders in het land is gebleken dat groepen zwerfende brandganzen op zeker moment succesvol een kolonie kunnen vestigen en dan snel in aantal toenemen. Op twee locaties in de regio lijkt dit het geval (bij Vianen en Avelingen); er kunnen er meer volgen. Een verdere toename en uitbreiding dient voorkomen te worden.

Kolganzen

De oorsprong van broedende kolganzen is gelieerd aan vrijlatingen/ontsnappingen in 1998. Voorlopig is het streven een kleine populatie bij Avelingen te behouden. Deze kan ook uitwisselen met een vestiging in de Brabantse Biesbosch.

Overige soorten

De oorsprong van het broeden van soepgans, Indische gans, Canadese gans, nijlgans andere ganzensoorten is vrijlating en/of ontsnapping.

6

Uitvoeringsplan

Om het aantal ganzen terug te brengen tot de streefstand kunnen maatregelen worden toegepast die zowel de reproductie als de overleving van de vogels beperken. Maatregelen die beide beperken, zijn het meest effectief.

6.1 Locatie-specifieke maatregelen

In de regio Veenweiden wordt gebruik gemaakt van linten (diverse uitvoeringen) en verstoring door mens, voertuig en verjagend afschot. Linten hebben hooguit een kortstondig verstorend effect; na korte tijd zijn de ganzen er aan gewend. Op kwetsbare gewassen (nieuw ingezaaid grasland, wintertarwe) worden overeenkomstig de regels van het Faunafonds zo nodig twee middelen toegepast waarvan één akoestisch.

Afrastering

Langs de Boezems van Kinderdijk worden in het broedseizoen netten geplaatst zodat ouderparen met jongen niet naar de aangrenzende graslanden trekken om daarop te foerageren. Door de beperkte oppervlakte opgroengebied voor ouders met jongen binnen de boezem leidt het afschermen van alternatieven buiten het gebied tot verhoogde sterfte onder jongen.

Vos

De in de Tielerwaard-West al jaren aanwezige vossenpopulatie heeft tot nu toe geen merkbare invloed gehad op de ganzenpopulaties.

6.2 Afschot en nestbehandeling

Nestbehandeling wordt sinds enkele jaren toegepast. De omvang hiervan heeft enig dempend effect op de groeisnelheid van populaties gehad (zie ook hoofddocument).

Grauwe gans

Er zijn geen aanwijzingen dat in het winterhalfjaar grauwe ganzen van elders in substantiële aantallen in het gebied pleisteren. Afschot in de wintermaanden draagt daarmee evenredig bij aan de verlaging van de standganzenpopulatie. Vooral in de nawinter en het vroege voorjaar zijn door de paarband lokale broedparen eenvoudig te herkennen. Afschot in en om de broedgebieden van deze groep beperkt ook de reproductieve output in het erop volgende seizoen.

Canadese gans

Canadese ganzen ruien hun slagpennen op grotere wateren waarbij ze op het aangrenzende grasland foerageren. Verschillende locaties lenen zich in deze periode goed voor het vangen van deze ganzen.

Er zijn geen aanwijzingen dat in het winterhalfjaar Canadese ganzen van elders in substantiële aantallen in het gebied pleisteren. Vooral in de nawinter en vroege voorjaar zijn door de paarband lokale broedparen goed te herkennen. Afschot in deze groep beperkt ook de reproductieve output in het erop volgende seizoen.

Soepgans

De nulstand voor de soepgans zal moeten worden bereikt door:

- nestbehandeling;
- afschot;
- vangen van ruiende vogels.

De eerste twee methoden zullen vooral op verspreid broedende paren worden toegepast. Groepen broedvogels met jongen en subadulten lenen zich ook voor vangen tijdens de rui. Naar verwachting kan met gerichte inzet van genoemde methoden het aantal in het buitengebied aanzienlijk worden teruggebracht.

Kolgans

Het doel voor de kolgans kan bereikt worden door afschot. Nestbehandeling wordt toegepast om vanuit incidentele broedgevallen definitieve vestiging te voorkomen. Naar verwachting kan met gerichte inzet van genoemde methoden het aantal worden geminimaliseerd.

In de wintermaanden is de regio Veenweiden een belangrijke pleisterplaats voor kolganzen van elders. Daarom is afschot in deze maanden niet ondersteunend aan de afname van de standganzen. Rond Avelingen zal een kleine populatie gehandhaafd worden.

Brandgans

Het doel voor de brandgans kan bereikt worden door afschot. In de aangrenzende regio Reeuwijk zal het aantal van deze soort aanmerkelijk worden teruggebracht. Nestbehandeling wordt toegepast om vanuit incidentele broedgevallen definitieve vestiging te voorkomen. Naar verwachting kan met gerichte inzet van genoemde methoden het aantal worden geminimaliseerd.

Nijlgans

De nijlgans is een territoriale soort die op verborgen en soms onbereikbare plekken broedt. Op grote schaal nesten behandelen is daarom voor deze soort geen reële optie. De streefstand zal vooral via afschot en vangst bereikt moeten worden.

Indische gans

Voor de Indische gans zal gebruik gemaakt worden van afschot. Nestbehandeling wordt toegepast om vanuit incidentele broedgevallen definitieve vestiging te voorkomen. Naar verwachting kan met gerichte inzet van genoemde methoden het aantal worden geminimaliseerd.

6.3 Uitvoeringsplan Staatsbosbeheer

Alblasserwaard

Object(deel)	Soorten	Maatregelen	Bijzonderheden
Polder Blokweer	grauwe gans	eierbehandeling en vangactie	N 2000. Graslanden zijn verpacht.
Donkse Laagten	grauwe gans, kolgans brandgans	eierbehandeling, vangactie en verjagen	N 2000. Graslanden zijn verpacht Gebied ligt grotendeels binnen een kooicirkel.
De Avelingen	grauwe gans, kolgans brandgans	eierbehandeling, vangactie en afschot van koppelende paren en afschot van jaarrond ganzen	Graslanden zijn verpacht
Smoutjesvliet	grauwe gans	eierbehandeling, afschot van koppelende paren en afschot van jaarrond ganzen	Graslanden zijn verpacht
Polder Blommendaal	grauwe gans brandgans	eierbehandeling, afschot van koppelende paren en afschot van jaarrond ganzen	Graslanden zijn verpacht. Periode van afschot 1-07 t/m 15-03
Giessen eiland	grauwe gans brandgans	eierbehandeling, afschot van koppelende paren en afschot van jaarrond ganzen	Periode van afschot 1-7 t/m 15-03

Schadebestrijding in het broedseizoen van de weidevogels is voor SBB vooralsnog onbespreekbaar. In de Alblasserwaard liggen enkele (kleine) gebieden waar geen beheer plaatsvindt wegens de afwezigheid van ganzen.

7

Jaarlijkse evaluatie

Om de vinger aan de pols te houden is een jaarlijkse evaluatie per regio van belang. De evaluatie wordt besproken met de regiogroepen. Daarnaast blijft het belangrijk om op provinciaal niveau aan het einde van de looptijd van het faunabeheerplan een evaluatie uit te voeren. De jaarlijkse evaluatie brengt de doelen onder de aandacht en maakt inzichtelijk wat de afstand is tot de doelen. Op die manier kunnen jaarlijks de beheersmaatregelen en aandachtsgebieden aangepast worden om de doelen te bereiken. Om een jaarlijkse evaluatie te kunnen houden moeten de telresultaten van de juli-telling bekend zijn.

Het invullen van onderstaande checklist (figuur 7.1) per ganzensoort kan worden gebruikt bij de evaluatie op regio- en WBE-niveau.

Checklist behorend bij regio:		Uitsplitsing naar regionale locaties per WBE	Grauwe gans	Brand gans	Canadese gans	Nijl gans	Kol gans	Soep gans	Indische gans
A Doel populatieomvang:	1.	Polder X	1.	Aantal gg					
	2.	Natuurgebied X	2.	Aantal gg					
	3.	Agrarische percelen boer X, grenzend aan natuurgebied X	3.	Aantal gg					
	4.	...	4.	...					
B Populatieomvang vorig jaar (o.b.v. juli-telling):	1.	Polder X	1.	Idem					
	2.	Natuurgebied X	2.						
	3.	Agrarische percelen boer X, grenzend aan natuurgebied X	3.						
	4.	...	4.						
C Huidige populatieomvang (o.b.v. juli-telling):	1.	Polder X	1.	Idem					
	2.	Natuurgebied X	2.						
	3.	Agrarische percelen boer X, grenzend aan natuurgebied X	3.						
	4.	...	4.						
D Verschil doel en populatie:	1.	Polder X	1.	A1-C1					
	2.	Natuurgebied X	2.	A2-C2					
	3.	Agrarische percelen boer X, grenzend aan natuurgebied X	3.	A3-C3					
	4.	...	4.	A4-C4					
E (Extra) te nemen maatregelen:	1.	Polder X						
	2.	Natuurgebied X						
	3.	Agrarische percelen boer X, grenzend aan natuurgebied X							
	4.	...							

Figuur 7.1 De jaarlijkse checklist in te vullen op regio- en WBE-niveau waarbij verschillende deelgebieden worden onderscheiden.

De werkwijze bestaat uit vijf stappen (A t/m E).

Stap A: Het is belangrijk om de regionale doelen op te splitsen naar deelgebieden waar door één of meerdere beheerders gezamenlijk wordt opgetreden (bijv. een natuurgebied). Deze stap moet als eerste worden gezet en dient dan als referentie voor de jaren die daarop volgen.

Stap B: Bij de beoordeling van de juli-telling gebruiken de lokale beheergroepen hun eigen tellingen, want deze zijn op het juiste schaalniveau. Dus om voor bijv. 2015 een evaluatie uit te voeren, moeten bij stap B de cijfers van 2014 voor de desbetreffende deelgebieden worden opgenomen.

Stap C: Bij deze stap worden de resultaten van de telling, bijv. die in 2015, vergeleken met die van het jaar ervoor, 2014. Daarmee kan worden bepaald wat het resultaat is van de beheerinspanningen van het afgelopen seizoen.

Stap D: De telresultaten van het laatste jaar worden vergeleken met de doelstellingen voor de deelgebieden die in A zijn beschreven. Daarmee wordt duidelijk welke reductie in de komende jaren nog moet worden gerealiseerd.

Stap E: Op basis van de resultaten uit stap C (resultaten vergeleken met jaar ervoor) en stap D (afstand tot einddoel) wordt bepaald welke eventueel aanvullende maatregelen het komende seizoen moeten worden genomen.

Het formulier is ook in Excel format beschikbaar.

CLM Onderzoek en Advies

Postadres

Postbus 62
4100 AB Culemborg

Bezoekadres

Gutenbergweg 1
4104 BA Culemborg

T 0345 470 700

F 0345 470 799

www.clm.nl